

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bvlla [Bulla] Decimi Leonis, contra errores Martini Lutheri, & sequacium

Hutten, Ulrich von

[Straßburg], [1520]

VD16 K 277

Bulla Leonis in Lutherum.

urn:nbn:de:bsz:31-64699

BULLA LEONIS IN LVTH

¶ Prius quam te audiamus Sanctissime, huius memineris Apostolici quod ad Philippenses scribitur. Ne quis vos seducat ullo modo. Quoniam non adueniet Dominus, nisi venerit defectio prius, & reuelatus fuerit homo ille scelerosus, filius perditus, qui est aduersarius: & effertur aduersus omnem qui dicitur Deus, aut numen adeo, ut in templo dei sedeat, ostentans se quasi deum.

Habes: Incipe Bullam.

LEO Episcopus, seruus seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriã. ^a Exurge domine, & ^b iudica causam tuã: memor esto

Improperiorum tuorũ, eorum quę ab ^c in-

Statim ad maledicta vertit se, atq; hic ille est Leonis rugitus quo de Sophonias ppheta manifeste dicit, & multa sibi diuus Hieronymus liberrime loquitur.

spicientibus fiunt tota die. ^d Inclina aurem

tuam ad preces nostras: quoniam surrexe-

runt ^e vulpes quęrentes ^f demoliri vineam

Tu autem ubi pecuniam a Germanis cotidie emũgis, sic te habes, ut qualibet vulpecula fraudulentior videaris. Tantum a leonina magnitudine, ad humilẽ & te indignam deflectis astutiã. Quod si talionem tibi nos redere coges, poterimus & nos dicere, non vulpem iã te, sed asperius adhuc lupũ Arabiæ vespertinũ, quod muna capis, & iustitiam vendis: ut in te propheticũ illud exclamare cõueniat. Ve pastorib; q; dispersũt & lacerãt.

cuius tu torcular calcasti solus: & ascensu-

rus ad patrem, eius curam, regimen & ad-

ministratiõẽ ^g Petro tanquã capiti, & tuo

vicario, ^h eiusq; successoribus, instar ⁱ triũ

Iam statim nõ audit te Christus. Meritis enĩ qd o dit ille.

phantis Ecclesię, commisisti: ^o extermina-

Imo tu faciebas hoc Decime, & tu ille eras ferus leõ, ob

Quid imperas igitur. & tãto cũ fastu dominaris?

^a Exurget, sed vide ne magno tuo malo.

^b Iudicabit in magna expectatione nostra.

^c Ah non insipientib;.

^d Faceret, si quã peteres.

^e Viri fortes.

^f Expurgare.

^g Vide ubi fundet tyranidem.

^h Multa hic monendus eras, si vacaret.

ⁱ Triumphans Ecclesia,

O bellum commentum.

idq; decreuimus oppugnare te.

Petrū Symon inuocat.

re nititur eam aper de silua, & singularis fe-
rus depascit eam. Exurge^a Petre, & ppa

a Sed prius ipm audi dicentē tibi. Pascite quantū in vo-
bis est gregem Christi, curam illius agentes non coacte,
sed volentes: non turpiter affectantes lucrum, sed pro-
penso animo, neq; ceu dominium exercentes aduersus
cleros, sed ut sitis exemplaria gregis.

storali cura prefata, tibi (ut prefertur) diu-
nitus demādata, intende in causam sanctę

b Tu dicis. nos haud a-
gnoskimus.

c Romanam dic, an uni-
uersalem Christi?

Romanę Ecclesię, b matris omnium eccle-
siarū, ac fidei magistrę, c quā tu iubēte deo
tuo sanguine consecrafti: contra quam, si-
cut tu præmonere dignatus es, insurgunt

d Imo cōtra tua menda-
cia veritatis adsertores.

e Te enim perdent, ob-
pessima tua merita.

f In te hoc omen Christi⁹
vetat.

g Teq; aduret.

h Futurę securitatis inci-
tamentū, publicū, & exi-
mie oportunum, bonū.

i Salutari medicina re-
fertum.

d magistri mendaces, introducētes sectas
e perditionis f sibi celerē interitū superdu-
cētes: quorū g lingua ignis est, h inqētū ma-
lum, plena i veneno mortifero: qui celum
amarum habentes, & contentiones in cor-
dibus suis gloriāntur, & k mendaces sunt
k Ne calūniare, i mo veritatem nos aduersus tuam op-
pressionem tuemur.

aduersus veritatē. ^l Exurge tu quoq; quæ-
sumus Paule, qui eam tua doctrina, ac pa-

l Exurget, etiā pro te contra inimicos tuos, si cum else
velis episcopus, talis sis qualē ipse eē voluit, inculpatus,
irreprehensibilis, tanq; dei dispensator, non præfractus,
non iracundus, non turpiter lucro deditus, bonarum re-
rum studiosus, ut quęras non quę tua sunt, sed aliorū,
& huiusmodi: ut potens sis exhortari, secundū doctrinā

B V L L A L E O N I S

fanam, & contradicentes conuincere.

ri martyrio ^a illuminasti, atq; illustrasti. Iam enim surgit nouus ^b Porphyrius: qui sicut

^b Nihil minus q̄ Porphyrius. Nam hic Euangeliū Christi prædicat, ille impiè oppugnabat.

ille olim factos Apostolos iniuste momordit, ita hic ^c sanctos Pontifices prædecessores nostros contra tuā doctrinam eos nō obsecrādo, sed increpando ^d mordere, lacere

rare, ac ubi causę suę ^e diffidit, ad ^f cōiicia accedere nō veretur, s̄ more hereticorum:

^g Imo Christi, cuius est hoc. Veli vob. duces cæci. & hoc. Veli vobis hypocr. & serpent. p̄genies viper. &c. Licet ne igitur, corripere te q̄q; toties, tamq; fœde labeatem:

quorum (^h ut inquit Hieronymus) ultimū præsidium est, ut cū conspiciant causas suas

damnatum iri, incipiant virus serpentis lingua diffundere: & cum se ⁱ victos conspiciant, ad contumelias prosilire. Nam licet

hæreses esse ad exercitationē fidelium, tu dixeris optere, ^k eas tamen ^l ne incrementum accipiant, neue vulpeculę coalescāt, in

ipso ortu, te intercedēte, & adiuuāte ^m extinguī necesse est. ⁿ Exurgat deniq; omnis sanctorū, ac reliqua uniuersalis ^o Ecclesia,

cuius vera sacrarū literarum interpretatio ne ^p posthabita, quidā, quorū mentē q̄ pater mendacij excæcauit, ex veteri hretico

^a Posteriores vero sua perfidia, suisq; sceleribus denigratā et cōmaculatam reddiderunt.

^c Nequā prestigiatores rapaces lupos, & deuoratores dominici gregis.

^d Etiam p̄imere oportuit.

^e Diffidit vero. q̄ tā bonam habet. ut te ad metū iam adegerit. Aut p̄t̄ diffidere q̄ veritatis causā agit.

^f Aequā obiurgationē.

^h Plenus est Hieronymi. O eruditionem.

ⁱ Hui, victos.

^k Paulum erudit.

^l Id est, ne tuo lucro detri-
mentum adferant.

^m Ne interfice simplices colūbas, accipit̄ Pontifex

ⁿ Ut cum scelerato malignatiū cōcilio occidas tu

^o Quā tu & sc̄i illi p̄decessores tui aboleuistis iam pene, & perdidistis.

^p Resumpta dic.

^q Rectius Leo diceret, Spiritus sc̄t̄s illustrauit.

S B V L L A L E O N I

Nā vos pater ille avaritiæ studio obsecratos ad pessima omnia decernenda & facienda impulit toties iam.

a Aliter quam Pontificū avaritiæ & ambitioni cōueniat.

b Imo publicæ necessitatibus cum tua venia dico.

c Cōtra fieri omnes sani vident abs te hoc.

d Vt nititur in alios trāferre suum crimen. Nā ad huc aliud nihil audiui / mus agentem eum.

e Exurgeret, nisi tu opprimeres. Hoc unū obstat.

g Adhuc nihil orauit quod imperatam vellet. Conscientiam hominis appello.

rum instituto, apud semetipsos sapientes, scripturas eadē a aliter q̄ Spiritus sanctus Desine tu vero; cuius tibi conscius ipse es, in alijs calumari crimen.

flagitet, proprio dumtaxat sensu, ambitionis, aureq; popularis causa (teste Apostolo) interpretantur: imo vero torquent, & adulterant: ita ut iuxta Hieronymum, iā non sit euangeliū Christi, sed hominis, aut quod peius est diaboli. Exurgat inquam præfata Ecclesia sancta Dei, & una cum beatissimis apostolis præfatis, apud deum omnipotentē intercedat: ut purgatis omnium suarū erroribus, eliminatisq; a fidelium Potius, ut abolita pastorum furacitate, & liberato ab ore eorum, ne sit ultra in ecclā ipsis, grege, pascat oues suas ipse in iudicio, & accubare faciat: quodq; perierat requirat, quod confractum erat alliget, quod infirmū fuerat consolidet, quod pingue & forte custodiat. Ut tandē auferatur factio lasciuientium, nec sint pastores qui pascant semetipsos, gregem vero Domini non pascant, sed dispergant & lacerent. Vos enim Leo, vos (o miseria) conuertistis in amaritudinē iudicium, & fructū iusticiæ in absynthium. Vis quod petis impetrare?

finibus heresibus uniuersis, ecclesie sue sanctæ pacem & unitatē conferuare digne

h Veh desyderātibus diem Domini. Amos v. Nam tu Leo ubi regnabis, siquādo remergat illa a vobis demersa sanctorū ecclā

tur.^a Dudum siquidē, quod^b prę animi angustia & merore exprimere vix possum⁹, fidedignorum relatu ac fama publica referente, ad nostrum peruenit^c auditum, imo vero^d prohdolor, oculis nostris vidimus, ac legimus, multos ac varios errores, quosdam videlicet iam per^e Concilia, ac pędecessorū nostrorū^f constitutiones damnatos, g heresim etiam Gręcorum & Bohe^h micā expresse continentes: alios vero^h respectiue vel hęreticos, vel falsos, vel scandalosos, vel piarum aurium offensiuos, vel simpliciū mentiumⁱ seductiuos, ^k a falsis fici In summa, sanam & orthodoxam opinionē, sed idcirco damnandam, quia per huiusmodi doctrinā nō licet iā ultra varie Germanos diripere nobis. Erudiuntur enim n̄, quorum superstitione quadā mirifica, infatuatę mentes. facile rapientib. nobis patebant. Quo fit, ut immensum pępediatur nobis lucrum, ita ut metus sit, multos fame perituros adhuc Romę, etiam ex creauris illis nostris. Nos quidem in magna egestate regnabimus. dei cultoribus: qui per^l superbam^m curiositatem, ⁿ mundi^o gloriam cupientes, contra Apostoli doctrinam, plus sapere volūt p quā oporteat: quorum garrulitas (ut q inquit Hieronymus) sine scripturarū authoritatē. Hoc ne inquit Hieronymus? Tu vero qd toties Hieronymū allegas? Nonne ut hac adfuta purpura, male

a Attende Romanam facundiam.

b Dolore incepti lucri.

c Plane vidisti. siquid unquam vides.

d Scimus non sine magno tuo dolore vidisse te, sed ob id veritatem deferere non possumus.

e Conciliabula

f Pulchras illas, ac suis dignas authoribus.

g Quales o Chře hereses,

h Expresse, respectiue, pulchre, Romane.

k A tua perfidia alienis, ob idq; Christo, & ab illo institutę fidei p omnia deditis.

m Id est, animosam veritatis curam, & studio patrię pertinaci.

n Christi aio, cū ipse cōtra torus mundi sis.

o Fatetur gloriā manere nos si peruincamus, q̄ nos nihil mouet tamen.

concinnatos tuos centones, adornatos reddas? Sed nõ
coheret. Itaq; desiste in friuolo mēdacio sancti viri autho
ritatem prætexere tibi.

a Neq; habere debet, iã
hoc contestamur.

ritate a non habere fidem, nisi viderentur
b peruersam doctrinã, etiã diuinis testimo

c Neq; enim e tuo com/
modo, sed ex Christi &
sanctorum sententia.

b Tibi quidē puerla semp fuit Euangelica illa, quã nos
sequimur. Neq; em docet te facere q̄ facis flagitiose mltã.
nijs, c male tamen interpretaris, roborare.

d Pontificiæ tyrannidis
metus, & supstitiosus Ro
manę tyrannidis cultus.

A quorã oculis d dei timor recessit, huma
ni generis e hoste suggerente, nouiter susci

f Quomodo leues, qui ti
bi q; tã potenti tyrãno,
tã cito graues eē ceperūt?
g Id est, quę affaium pecu
niã mittebat nobis; alio.
qui barbara & stupida.

e Erras. Neq; enim potest diabolus, cum sit pater men
dacq, suggerere veritatem.

tatos, & nuper apud f quosdam leuiore
g in inclyta natione Germanica seminato.

i Deuoraueratis em, sed
nunc reuometis, & de v̄
ue vestro extrahet illã de

Quod eo magis dolemus ibi euenisse, qđ
h eandem nationē, & nos, & prædecesso

l A collato olim benefi
cio cōmendat se Germa
nis, putans idcirco habe
re obnoxios. O fraudē.
n Opportuni videban
tur eni q̄s infatuarent illi.

h Lau dat Germaniam. Hoc unum reddit, toties incom
modo ab se affectæ. Itaq; adhuc in spe est reconciliatio
nis. aliter non sic blande palparet.

res nostri i in visceribus semp gesserimus
k charitatis. l Nam post translātū ex Gre

o Tu vero quid agis in
terim ociose pastor, quã
do alios defendendo gre
gi substituis? Aut armis
ecclēsia. non opimis vitę

k At quę else potest charitas in tali tyrãno: tam fraudu
lenter & subdole, tam violenter & improbe pecuniã ab
amicis exigēte, suffurãte, emulgēte, extorquēte et eripiēte.
cis m a Romã. ecclesia, n in eisdē Germa

m Illa enī transiit seculi Imperia, quo iure dic sodes.
nos Imperiū, n̄dem prædecessores nostri,

& nos, eiisdē ecclesiæ o aduocatos, defen
soresq; ex eis semp er accepimus. Quos q
dem Germanos, catholicæ veritatis vere

BVLLA LEONIS

exemplis, & sana doctrina defenditur?

a Germanos, constat heresum acerrimos op

b Vtinam fuissent. te enim diu iam expugnassent. Sed maleficis tuorum maiorum prestigijs contigit, ut ad inanes fabulas diuersę hominum mentes, verum dignoscere nequeerit. Quo respicere tãdẽ Christus videtur. Iamq; statim forte, secundũ viam vestrã faciet vobis, & secundũ iudicia vestra iudicabit vos.

pugnatores semper fuisse. cuius rei testes sunt

b laudabiles illę constitutiones **c** Ger-

manorum Imperatorum pro libertate eccle-

sie, proq; expellendis exterminandisq; ex

omni Germania **d** hæreticis, **e** sub grauissimis

pœnis, etiam amissionis terrarum, &

dominiorũ, contra receptatores, vel nõ expellentes, olim editæ, & f

a nostris præde-

f A vobis confirmari oportet, si quid statuunt nostri Imperatores? O indignos hoc munere, qui ad aliorum præ-

scripta imperant.

celisoribus confirmatæ: quę si hodie serua-

rentur, & nos, & ipsi utiq; g hac molestia

g Nos quidẽ carere decreuimus, magno, quęcũq; for-

tuna sit, animo libertatem inuasuri. Et iam non potesta-

ti quidem tuę, sed improbitati resistimus. Tu si nimum cõ-

fidis, esse hic etiã leones memineris, si nõ satis sę aquilæ,

careremus. Testis est **h** **in concilio Constã**

h O præclarum concilium, quod nulla publica (ut de-

buit) libertas, sed vestra (quod pudendum est) tyrannis

moderabatur, ut nunc Romę nescio quid conciliabuli

habes, in quo nuper statuerunt tandem Copijstę tui, ani-

mam esse immortalem.

tienti Hulsitarum, ac Vuicleuistarum, nec

b

b Quã multa hic dicẽda essent: sed parcendum ijs qui posteris ipsi suis non pepercerunt. Dic mihi autem, quã vocas ecclesie libertatem? Et qua illi opus est? Licentiane diripiendi, fraudãdi, omnes iniuria, bñficio neminẽ afficiendi?

c Non degenerabit a virtute maiorum suorum Germania, ne time: quædam etiã emendabit perperam ab illis instituta.

d Atqui non esse reor in Germania hæreticos hodie, nisi quos tu alis in cõmunem perniciem.

e Satis gratificati tibi sũt.

non Hieronymi Pragenſis, damnata ac puni-
ta perfidia. Testis eſt toties contra Bohe-
mos ^a Germanorū sanguis effuſus. Testis

a Cuius rei authores fuerunt ſanguinarij Romanę eccle-
ſiæ Ep̄ſcopi, non digni quibus de loqueretur a nice po-
puli Septentrionis, nedum pro quibus ultro interirent.
Laudas factum Decime, & pietatē colere vis videri. &
Chriſti eſſe vicarius. Certe enim ſingularis eſt hæc feri-
tas, probare q̄ effuſus ſit ſanguis chriſtianus. cū, ut Cy-
prianus monet, conſcientiæ ep̄ſcopi cōueniat, dare ope-
ram, nequis ipſorum culpa pereat.

deniq̄ eſt prædictorum errorum, ſeu mul-
torū ex eis ^b per Colonienſis, & Louanienſis

Vniuerſitates, utpote ^c agri dominici piſſi-
ſimas, religioſiſſimasq̄ cultrices, ^d non mi-
nus docta q̄ vera, ac ^e ſancta confutatio,

e Quā pulchrū eſt palpare Romanū Pontificē. Sed nos
nihil mouet ſententia ſic leuiter, ſic præter iudicium lata.
Nec nobis eripient Germaniam, garrulę doct̄iculorum
ſcholæ, poſt, quā ſemel liberandam ſuſcepimus.

reprobatio, & damnatio. ^f Multa q̄q̄ alia
allegare poſſemus, quę ne h̄iſtoriam texe-
re videamur, prætermittenda cenſuimus.

g Pro paſtoralis igitur officij diuina gratia
nobis ^h iniuncti cura, quam gerimus, præ-
dictorū errorum i virus peſtiferum ulterius

i Potius ſalutares admonitiōes. quod tu quoq̄ ſentis:
& ediceres, niſi totum poſſideret te pecunię ſtudio, &
ambitionis tumor, Proinde. Veh vobis qui dicitis ma-
lum bonū, & bonū malū: ponentes tenebras lucē, & lu-
cē tenebras: ponētes amarū in dulce, & dulce in amarū.

b Laudat adulatrices me-
retrículas.

c Romanę piraticę, &
Pōtifiçę dico graſſaturę.

d Vbi doctrīna Leo, ubi
veritas in ihs enituit? Nō
te pudet de talib. ineptijs
tā grauē ſerre ſententiā?

f Vult literas ſcire videri
hic Copiſta, & plenus eſt
rerū antiquitus geſtarū.

g Tandē officium facit.
ſed vide. ne abutaris po-
teſtate tua, non in ædifica-
tionē, ſed i deſtructionē.
Certe ſacerdotis ē, ut Am-
broſio videtur, nulli no-
cere prodeſſe velle oib̄.

h Attende cōmiſſā Leo-
ni ouium curam.

B V L L A L E O N I S

us a tolerare, seu dissimulare, sine b christianæ reli

a Paulopost esuries enim, si feres. b Quæ nota est, dic q̄so. veri
tatem sibi restitui, & perniciosis intercedi legibus.

gionis nota, atq; orthodoxæ fidei iniuria nullo mo
do possumus. c Eorū aurē errorum aliquos præ

c Ista quidem vis est Decime, non habita prius cognitione dāna
re, quæ disputāda ille proposuit; neq; hoc facere de Ecclesiæ totius,
cui se ille subijcit, concilio. Sed nihil potes contra veritatem: pro
veritate potes, si quis oppugnat, & tu paratus es tueri: si ut Apo
stoli, Christum prædicare instituisti, non te ipsum: si cōmissum ti
bi gregem pascere cura est, non cupiditatib. inservire tuis, ut frau
dulēter ambules, ac ad munera declines, & post sordes abeas, per
q; auaritiam fictitijs sermonibus de nobis negotieris. Quin tu si
me audis, noli esse sicut Leo in domo tua, evertēs domesticos tu
os, & opprimens subiectos tibi. Certe dominus custodit veritatē
in sæculum, facitq; iudicium iniuriam patientibus. Hęc meminis
se te oportuit, prius quā condemnares fratrem tuum. Quod vero
ad Lutheri scripta pertinet, legant omnes, simul tuum iudiciū: de
inde libere ipsi quoq; iudicent,

sentibus duximus inferendos: quorum tenor se
quitur, & est talis Heretica sententia est, sed usita
ta, Sacramenta nouæ legis iustificatē gratiam il
lis dare qui non ponūt obicem. In puero post ba
ptismum negare remanens peccatum, est Paulum
& Christum simul cōculcare, Fomes peccati etiā
si nullum adsit actuale peccatū, moratur exeuntē
a corpore animā ab ingressu cœli. Imperfecta cha
ritas morituri, fert secum necessario magnū timo
rem, qui se solo satis est facere penam purgatorij,
& impedit introitum regni. Tres esse partes pœ
nitentiæ, contritionem, confessionem, & satisfacti

b ij

ctiōnem, non est fundatum in scriptura, nec in antiquis sanctis, christianis Doctoribus. Contritio quę paratur per discussionē, collectionem, & detestationem peccatorū, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animę suę, ponderando peccatorū gravitatem, multitudinē, sceditatem, amissionem æternę beatitudinis, ac æternę damnationis acquisitionem, hæc contritio facit hypocritā, imo magis peccatorem. Verissimū est proverbiū, et omnium doctrinā de contritionibus huc usq; data præstantius: de cetero non facere, summa poenitentia: optima poenitentia, noua vita. ^a Nullo modo præsumas cōfiteri peccata venialia, sed nec omnia mortalia. q̄a impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Vnde in primitiua ecclesia solum manifesta mortalia cōfitebantur. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, q̄ quod misericordię dei nihil volumus relinq̄re ignoscendum. Peccata nō sunt ulli remissa, nisi remittente sacerdote credat sibi remitti: imo peccatū maneret, nisi remissum crederet. non enim sufficit remissio peccati, & gratię donatio, sed oportet etiā credere esse remissum. Nullo modo confidas absolui propter tuam contritiōnē, sed propter verbum Christi. Quodcunq; solueris &c. Hic inquā confide, si sacerdotis obtinueris absolutionē, & crede

^a Callide de
ceptū hoc,
ur mīta alia.

BULLA LEONIS

fortiter te absolutum: & absolutus es, quicquid sit de cōtritione. Si per impossibile, confessus nō esset cōtritus: aut sacerdos non serio, sed ioco absolueret: si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus. ^a In sacramēto pœnitentiæ, ac remissione culpæ, non plus facit Papa, Episcopus, quā infimus sacerdos: imo ubi non est sacerdos, æque tantum quilibet christianus, etiã si mulier aut puer esset. Nullus debet sacerdoti respondere, se esse contritum, nec sacerdos requirere. Magnus est error eorum, qui ad sacramenta eucharistię accedunt huic innixi, q̄ sint confessi, q̄ non sint sibi conscij alicuius peccati mortalis, q̄ præmiserint oratiōes suas & preparatoria, omnes illi ad iudiciũ sibi māducant & bibunt: sed si credant & confidant se gratiam ibi consecuturos, hæc sola fides facit eos puros & dignos. Consultum videtur, q̄ Ecclesia in cōmuni Cōcilio statueret, laicos sub utraq̄ specie communicandos: nec Bohemi cōmunicantes sub utraq̄ specie sunt hæretici, s; schismatici. Thessauri ecclesię, unde Papa dat indulgentias, nō sunt merita Christi, & sanctorum. ^b Indulgentiæ sunt piæ fraudes fidelium, & remissiones honorũ operum, & sunt de numero eorum quę licent, & non de numero eorũ quę expediunt, Indulgentię ihs q̄ veraciter eas consequuntur, non valent ad remissi-

^a Hic tandē irreparabilē, est lapsus. Quantũ enī deceditur / cro ep̄i Ro / mani si hoc verũ est. Porro principē sacerdotũ, secularis etiã Imperij moderatorē, in ordinē redigere quis audeat? Cruci / figatur.

^b Vah, qui destruis. Servi seruatorum mercatũ, ille lud singulari re uberrimi lucri fomentum. Ferte / ti flammæ

b iij

nem pœnæ pro peccatis actualib. debitæ apud diuinam iustitiã. Seducuntur credentes indulgentias esse saluantes, & ad fructũ spiritus utiles. Indulgentiæ necessarię sunt solum publicis criminibus, & propriè conceduntur duris solũmodo, & impatiẽtibus. Sex generibus hominũ indulgentię nec sunt necessarię, nec utiles: videlicet mortuis seu morituris, infirmis, legitime impeditis, his qui non cõmiserunt crimina, his qui crimina cõmiserunt sed non publica, his qui meliora operantur. Excommunicationes sunt tantum externæ pœnæ, nec priuant hominẽ cõmunibus spirituiuibus ecclesię orationib. Docendi sunt christiani, a plus diligere excõ-

b Hoc inexecutable est Luther, Regnũ adimis Ro. Põtifici. Vbi veniã loc? Nõ absoluo

municationem, quã timere. b Romanus Pontifex Petri successor, nõ est Christi vicarius super oēs totius mũdi ecclesijs, ab ipso Christo in beato Petro institutus. c Verbũ Christi ad Petrũ. Quodcũ Hęc verba, & quę de datis claribus sunt, neq; ipse satis intellexit Hieronymus, quẽ toties in hac bulla vicarius Christi allegat. Sic enim adscripsit is, cum Mathei euangelium exponeret. Is sum inquit locum episcopi & presbyteri nõ intelligentes, aliquid sibi adsumunt de pharisęorum supercilio: ut vel damnent innocentes vel soluere se noxios arbitrentur. cum apud deum non sententia sacerdotum, sed reorum vita quæratur. Neq; Augustinus mentẽ

BULLA LEONIS

videtur habuisse, quando scripsit, non super Petrum, sed ipsum Christum ædificari ecclesiam, Porro Origenes, Beda, & cōplures alij, ut hallucinati sunt hic? Proinde summi Pontificis (super quo fundatur ecclesia) est, sacram scripturam ad suū libitum, suāq; libidinem interpretari. Qui contra dixerit, hæreticus esto, & filius sathanæ, statimq; comburitor. Nā hic noster Leo factus est, & dicit capere prædam, hominemq; comedere.

q; solueris super terrā &c. extenditur dūtaxat ad ligata ab ipso Petro. Certū est, in manu ecclesiæ, aut Papæ prorsus nō esse, statuere articulos fidei, imo nec leges morū, seu bonorū operum. Si papa cū magna parte ecclesię sic vel sic sentiret, nec etiā erraret, adhuc nō est peccatū, aut hæresis cōtrariū sentire, præsertim in re nō necessaria ad salutē: donec fuerit p̄ conciliū uniuersale alterū reprobatū, alterū approbatū. ^a Via nobis facta ē enarrādi auctoritatē Conciliorū, & libere cōtradici eorum gestis, & iudicādi eorū decreta, & cōfident̄ cōfistendi q̄qd̄ verū videt̄, siue probatū fuerit, siue reprobatū a quocūq; Cōcilio. ^b Aliq̄ articuli Io. Hufs cō-

^a Lector ip̄m hic Lutherū audiat, rē hęc differentē, nō curet decerpores.

^b Neq; nō est hoc verum, aut solus hoc Lutherus sentit, sed optimus quisq; hic probat. Etiā tu, quod scio, probares, multa eius viri: ac illos valde detestareris male coactos articulos, si qui te nunc dementat morbus vel ad tempus defereret.

Hæreticos cōburi. Ita existimamus, nō licere tibi quenq; interficere, nedū hæreticū: quē ab ipso primū Christo, deinde a Paulo q̄q; iussus es, si monitus non respiscat, habere tanq; ethnicū & publicanum, ac deuītare: neq; item conducere tibi existimamus, ut sic arociter in hos consulas, ne combusta uniuersa illa tua Curia (est enim ex Hæreticis & nequioribus adhuc multo) tu quoq; in vici nō tibi incendio conflagres.

IN LVTHERV M

dēnati in concilio Constantiē. sunt christianissimi,
mi, verissimi, & euāgelici: quos nec uniuersalis ec-
clesia possz damnare. In omni opere bono iustus
peccat. Opus bonum optime factum, est veniale
peccatum. Hereticos comburi, est contra volunta-
tem spiritus. ^a Preliari aduersus Turcas, est repu-

a Vobis quidem Pontificib. hoc præliari contra Turcas, sæpe
iam magno fuit lucro, dū pecuniā exegistis in Germania quantā
libuit, qua expeditionem hanc (id quod nunquā cogitastis serio)
prosequeremini. Nam si semel debellarentur Turcæ, quem postea
hostem fingere velletis, tantopere oppugnandum? Quare mitius
Leo irasci debes Germaniæ, quod biennio abhinc, non audivit
tuam in Turcas exhortationē. Non enim videbatur esse, nisi im-
postura, & cum dolo, per occasionem auaritiæ.

gnare deo, visitanti iniquitates nostras. Nemo est
certus, se non semper peccare mortaliter, propter
occultissimū superbię vicium. Liberum arbitrium
post peccatum est res de solo titulo: & dum facit
quod in se est, peccat mortaliter. Purgatoriū non
potest probari ex sacra scriptura, quę sit in cano-
ne. Animæ in purgatorio non sunt securę de eorū
salute, saltem omnes: nec probatū est ullis aut ra-
tionib. aut scripturis, ipsas esse extra statum me-
rendi, aut augendę charitatis. Animæ in purgato-
rio peccant sine intermissione, quādiu quærunt re-
quiem, & horrent pœnas. Animæ ex purgatorio
liberatę suffragijs viuentium, minus beantur quā
si per se satisfecissent. Prælati eccliaſtici, & princi-
pes sæculares non malefacerent, si omnes ^a saccos

B V L L A L E O N I S

a Ipse tuo metuis : alioqui cum Luthero, ac nobiscum sentires & ipse. Neq; unquā dissecaturus es: si quis ad confessionē adigat conscientiam tuā. Ita qui secundū carnem sunt, quæ carnis sunt sapiūt: qui vero secundū spiritum, quæ sunt spiritus sentiunt. Te autē qd iuuat multa cōquirere, ut Lutherum damnes, cum hoc paucis potueris ? Nempe si breuiter & uno verbo dixeris (quod ab illo gra uiter accidit tibi) quia tyrannidem tuā oppugnauit, ob idq; esse hæreticū, & siquid hæretico peius adhuc est. Nam aliorū quicqd est, facile in illo ferres. At vero oportet te considerare interim fratrem Leo, ex officio ne sit tuo, opprimere ac fraudare in negotio fratrem tuū: propterea, quod ultor est dominus de ijs omnibus. Ip̄m quidē Lutherum scimus non celsurum tibi. quia deserere veritatē quam semel propugnandam suscepit, tantus animus non potest. Tu qdē, metuo, ut resistas. Quid posses enim contra veritatem ? Præsertim, cū causa tua tota sit ex cupiditate & ambitione. At ra dix omniū malorum (Paulus inquit) est cupiditas: quam quidā appetentes, naufragauerunt a fide, & inseruerunt se dolorib. multis. Gloriam vero mūdi fugere, & omnē postergare ambitionem, primum Christus docuit te sui exemplo: qui regnū auersatus est, & seipsum inaniuit, formam serui accipiens. Deinde Apostoli passim. Nolite diligere mundum, Ioannes inquit, neq; ea quæ in mundo sunt. Et Paulus Philippenses ei udiens ait. Nequid fiat per contentationem, aut per inanem gloriam. sed per humilitatē animi alium quisq; se præstantiorem existimet. Age autem, quid ambire tibi in sæculo licet, quem Paulus dispensatorem dei esse iubet, & sequestrare ab se omnia sæcularia desyderia. Debes tu uero in pri mis exemplum esse fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide, in castitate, ante omnia uiam ueritatis eligere. At uia ueritatis elegi cum Psalmista (Ambrosius ait) dicere nemo potest, qui sæcularia concupiscit, qui negotiatur. Non est enim uia ueritatis habendi studium, cupiditas possidendi, aut honor huius sæculi, sollicitudo mundi. Et in Petro, ut dignus fieret qui Christi oues pasceret, nihil aliud quæsiuit Christus, quā sui amorem. Qui qualis sit, Ioannes docet. Filioli mei inquit, non diligamus uerbo, neq; lingua, sed opere & ueritate. In hoc agnoscimus quia ex ueritate sumus. Et Beda non malus author, Sunt qui oues Christi inquit, non amore Christi, sed suæ uel gloriæ, uel dominationis, uel quæstus gratia pascant. De quibus ad Philippenses conqueri

IN LUTHERVM

tur Paulus. Hoc idcirco pluribus admonui, ne unquā ea tibi fiducia incidat, ut arbitreris huiuscemodi bullis posse te a veritatis studio abstrere nos, & a dilectione dei separare. Quippe in Domino confidimus: apud quē, teste Iob, fortitudo est & sapientia, qui nouit & decipientem & qui decipitur: qui effundit despectionem super Principes, & eos qui oppressi fuerant releuat. Responde mihi vero, quis pmanfit in mandatis domini, & derelictus est? Proinde non te timemus Leo, quantumcūq; ferocientem etiā. Nō em̄ poteris euertere tribunal Christi, quo nobiscū tibi eundum est, & ad quod prouocātes nos, cum Propheta dicimus. Iustitia iusti super eum. Hęc fiducia est. Tu si me audis, non ante cognitionē dānabis fratrem tuū: quin potius reuelatione facta veritatis, cedat error veritati. ut recte in Concilio Cathaginenſi monuit Zosimus. Sed iam pluris quā oportuit interpellauit te, igit Bullā prosequere.

mendicitatis delerent. Qui quidē errores,

a Hoc respectiue, qd est? Dic aperte, ut te capiam?

b Si ad insatiabilem tuā auaritiā respiciat quis.

c Hic tuā conscientia ap pello Decime. Nisi vocas charitatem tu seruilē, quę tibi fit, subiectionem.

d Violentę tyrānidis, & quę fieri nec possit, nec debeat: cuiq; hoc præsertim tempore, resisti oporteat animosissime.

f Quam est imbecille eorpus, quod quod illud est, quod talib⁹ neruis regit.

a respectiue **b** quā sint pestiferi, quā perniciosi, quā scandalosi, quā piarū & simplicium mentiu seductiuū, quā deniq; sint **c** cōtra omnem charitatem, ac **d** S. R. E. matris omnium fidelium, & **e** magistræ fidei reue

e Qualis bone Christe, fidei magistra est, quę publicā fidem abolet, & interfecto iureiurando peierare nos docet, a religione autem aliena adeo est, ut scōma Romę sit bene christianum dici: te vero rider, tuumq; sanctū euāgelium habet, p fabula. Perde nos Chře, nisi hęc ita habēt.

rentiam, atq; f neruū ecclesiasticę disciplinæ, **g** obedientiam scilicet, quę fons est &

g Magis oportet obedire deo, quam hominibus Decime. Tu autem (cum Apostolis dicimus tibi) si iustum est in conspectu dei, te potius audire, quā deum, iudica. nos quę Christus docuit, nō possumus non & loquēdo sequi & faciendo.

origo omnium virtutū, sine qua facile u

B V L L A L E O N I S

nusquisq; a infidelis esse cōvincitur, nemo

a Potius infideles arbitraret esse nos, si tibi paremus, præsertim mala quando imperas; ut totis iam tribus annis, ne veritas colat: aut vero si te sequeremur, pessimum scelorum licentiam, pecuniã pactus, quãdo irrogas. quãdmodum in tuis bullis, quarum plena est Germania, videre licet.

b sanę mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, c utpote grauissimis, ppenius d (ut decet) procedere, necnon huiusmodi pesti, morboq; canceroso, ne e in agro domi-

e In quo ut priores, grasari tu quoq; institueras: sed a nobis prohiberis, quod nunc fremis etiam. At verò ut rem ipsam, ut est, tangam, non vereris Sanctissime, tuũ fordidum mercatum, vocare agrum dominicum? Ne q; hoc vides, oculos recipere Germaniam, & magis ac magis cognoscere, quam tu, qua fraude, faciem induas auaritię tuę?

nico tanquã f vepris nociua g ulterius serpat, h viam præcludere cupientes, i habitas super prædictis erroribus, & eorum singulis diligenti trutinacione, discussione, ac distincto examine, maturaq; deliberatione, omnibusq; rite pensatis, ac sæpius ventilatis k cum venerabilibus fratribus nostris, S. R. E. Card. ac Regularium ordinũ Prioribus, seu Ministris generalibus, l pluribus

l Ad quos & ipsos non nihil pertinet ex ea rapina, quã nos tam confidenter impedimus.

que alijs sacre Theologię, necnon utriusque iuris professoribus, siue Magistris,

c ij

b Vocares sanę mentis qui sic faceret?

c Tibi quidem sunt, quã quã a leuibus fieri, paulo ante dixeris.

d Ut tua fert auaritiã. Aut vero ut decet etiã, sed nõ Pontificem quidem, aut Episcopum, sed regẽ, & Leone. n, qui superbo oculo, & insatiabili corde facias hæc.

f Nunquã rectius cõparasti hæc. Nam in hac vepre nimis impeditẽ iam, & anxie hæres tu.

g Serpet, nisi tu constiteris. Prædico tibi.

h Veh vobis Pontifices, qui clauditis regnum cœlorum ante homines.

i Vide Leonis diligentia

k Qui & ipsi vident, curriendum sibi esse.

a Vide quid inuenerit tāto adhibito studio, diligens pastor.

b iterū scire abs te laboro, hoc qd sit, respectiue. atq; age dic nobis tandē, quo respicis quando Lutherum damnas?

c Romanisticos dicere volebas.

d Cautē.

e Pulcre.

f Validam ansam. Sed arbitraris ne Augustinū, si in tua tempora incidisset, tibi ac tuæ ecclesie hoc tributurum fuisse? Proinde hanc sanctus hominib. iniuriā facere desine, ut ab ijs scripta, peruerse ad tuū commodum torqueas.

h Hoc quidē non sequitur, sed egestas tibi, tuisq; prothonotarijs, & creaturis incumbit.

k Srenuus propugnator euangelicæ doctrinæ est Decimus.

& quidem peritissimis, reperimus eosdē errores respectiue (ut præfertur) aut articulos non esse catholicos, nec tanquā tales esse dogmatizandos, sed contra ca-

e Docuerunt linguam suam loqui mendaciū, & ut iniqua agerent laborauerunt. Tu autē domine, quare nō respicis contemptore, & taces conculcate impiē iustiorē se tholicę ecclesie doctrinam, siue traditionē, atq; adeo veram diuinarum scripturarum receptam interpretationē: cuius auctori-

tati ita acquiescendū censuit Augustinus, ut dixerit se Euangelio non fuisse crediturum, nisi ecclesie catholicę interuenisset auctoritas. Nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo, vel aliquib. h palam sequitur, eandem ecclesiam, quę spiritu sancto regi-

i Quasi nesciat orbis, nec sit in publica querela, hæc oia fieri nunc Romæ Florentinorum instinctu, atq; unū & alterum ciuitatis tuæ ecclesiam gubernare: ipsum te etiā præter illorum præscripta nihil agere. Quoties igitur monendus es, ne tuum conuentum malignantium, sanctæ voces ecclesiam.

tur, errare, & semper errasse. Quod est uti q; k contra illud quod Christus discipulis suis in ascensione sua (ut in sancto euangelio Matthei legitur) promisit dicens. Ego vobiscum sum usq; ad consummationē sæ-

l Neq; non erit. Tecq; ut iniuria potē deponere grauis sis humilibus, quos exaltabit: tuūq; fastum confringet, & pharisaicum illud supercilium cōplanabit. Videt

BVLLA LEONIS

enim laqueum fieri vos speculationi, & sicut rhete exp^z sum super Thabor. Ob idq; dicit. Nōne cognoscēt oēs qui operantur iniquitatem, qui deuorant plæbem meā sicut elcam panis. Videtq; summa cum iniuria christiane plæbis, tyrānidem exercere vos, & dicit. Si nolueritis audire, & si nolueritis ponere super cor, ut detis gloriam nomini meo; mittam in vos egestatem, & maledicā benedictionib. vestris. Ego enim dominus. Hoc est nomen meum. Gloriā meā alteri non dabo. Sic nobiscū erit deus: quod nisi indubitatum nobis fuisset, non sic confiderenter obfistere tibi aggressi essemus.

culi. Necnon ^a contra sanctorum patrū determinationes, Conciliorū quoq; & summorum Pontificū expressas ordinationes, seu Canones: quibus non obtemperasse, omnium heresum & schismatū, ^b teste Cypriano, fomes & causa semp fuit. ^c De eorundē itaq; venerabilium fratrū nostrorū consilio & assensu, ac omnium & singulorum prædictorū matura deliberatione prædicta, ^d autoritate omnipotētis dei, & beatorum apostolorū Petri & Pauli, & nostra, præfatos, & singulos articulos, seu errores, tanq; (ut præmittitur) respectiue hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensiuos, vel simplicium mentium seductiuos, & veritati catholicæ obuiantes, damnamus, reprobamus, atq; omnino reijcimus: ac pro damnatis, reprobatis,

c iij

a Eorū dic Episcoporū, qui ecclesiam regnū esse voluerūt, atq; huic se reges præfererūt.

b Quo trahis sanctum martyrem? Non dicit testimonium.

c Ne abutere potestate tua in Euangelio. Memineris autē iuxta eundem Paulum, nihil damnationis esse hīs, q; sunt in Christo Iesu, qui non ambulat secundum carnem.

d Vide Leo, dei autoritatē quo in facto arges tibi, & ne abutaris potestate quā tribuit tibi dominus in edificationē, nō in destructionē. Certe q; potestatē adsumit sibi iniuste odiū meretur. Etiam memēto, non esse in hōis potestate consiliū dei, qui veritatē requirit, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

a Nihil efficiēs.

b Non mouemur: quia non sapis quæ sunt dei, sed quæ sunt hominum.

c Regni sui satrapas enumerat.

d Omnia deleta mauult, quã rapinẽ suã intercessũ.

e Sic facitis Pontifices, alij aliorum acta rescinditis: & tamen bullis vestris singuli prescribitis, Ad perpetuam rei memoriã, & omnes æternum valitura quẽ statuitis, psuasum nobis vultis. Quis igitur ad hereditatem nunc tibi, cum sit certum, ex posteris quam piam, hoc iudicium tuũ soluturum?

¶ Parce brachio sæculari

& reiectis ab oĩb; utriusq; sexus Christi delib.^a haberi debere, harũ serie decernimus & declaramus. Inhibẽtes i^b virtute sancte obediẽtię, ac sub maioris excoĩcãtiõis latẽ sniẽ. Necnõ quo ad ecciasticas & regulares psonas. c Episcopaliũ oĩm, etiã Patriarchaliũ, Metropolitañ. & aliarũ Cathedraliũ ecciarũ, Monasteriorum q̃q;, & Prioratuũ, etiã Conuentualiũ, & d q̃rũcunq; dignitatũ, aut beneficiorũ ecclesiasticorũ, sęculariũ, aut q̃rumuis ordinum regulariũ, priuationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda. Quo vero ad Cõuētus, capitula, seu domos, aut pia loca, sęculariũ, vel regularium, etiã mendicantiũ, necnõ uniuersitatis etiã studiorũ generaliũ, quorũcũq; priuilegiotũ, indultorũ e a se. apo. vel eius Legatis, aut abs quõlibet habitorũ, vel obetorũ, cuiuscũq; tenoris existãt. Necnõ nominis, & ptãtis studiũ generale tenẽdi, legendi, ac interpretãdi q̃suis sciẽtias, & facultates, & inhabilitatis ad illa, & alia i posterũ obtinẽda. Prędicatiõis q̃q; officij, ac amissionis studiij generalis, & oĩm priuilegiorũ eiusdẽ. a Quo vero ad sæcu

B V L L A L E O N I S

lares eiusdē exōcōicatiōis, necnō amissio
 nis cuiuscūq; emphiteosis, seu q̄rumcūq;
 feudorū, tā a Ro. ecclesia, q̄ alias b quo
 modolibet obtentorū, ac etiā inhabilita
 tis ad illa, & alia in posterum obtinēda.
 Necnō quo ad oēs & singulos superius
 nominatos, inhibitionis ecciasticę sepul
 ture, inhabilitatisq; ad oēs & singulos a
 ctus legitimos, infamię, ac diffidationis,
 & criminis lesę maiest. & hēreticorū, &
 fautorū eorundē in iure expressis penis,
 eo ipso, & absq; ulteriori declaratione, p
 oēs & singulos supradictos, si^d qd absit
 cōtrafecerint, incurrēdis. A quib; e vigo
 re cuiuscūq; facultatis, & clausularum
 etiā in f confessionalibus quibusuis per
 sonis, sub q̄busuis verborū formis cōten
 tarū, nisi a Ro. Pont. vel alio ab eo ad id
 in specie facultatē habēte, præfēq; in mor
 tis articulo cōstituti, g absolui nequeant.
 h Oib; & singulis utriusq; sexus christi
 fidelibus tā laicis g Excursus leoninæ potesta
 tis est. At vero Domini est regnū, & ipse dominabitur
 gentiū. Isq; paulopost dicit. Rugitus leonis, vox lee
 nę, & dentes catulorū leonū contriti sūt. Et q̄a Hieroi
 ron. solebas testē obijcere nobis, audi qd de hoc rugi
 tu tuo scīar. Videm⁹ inqt, Principes eccię, ita in subie
 ctos pplos detonare, & voce tyrānica, rapidisq; cō

Leo, ut sit quod ultimo
 contra nos implores.

b Audite imperatorem.
 Ecquis a Leonis igitur re
 gno liber est? aut quē nō
 continere se unguib. suis
 ille putat? At re conuenio
 pastor Leo. Quid secula
 ribus implicas te negoti
 is, qui Christo militaris.
 Est hoc vicem Christi ge
 rere, trahere ad se q̄ Chri
 stus non agnoscat.

c O immanitatē. Etiā ne
 in mortuos licet sequere ti
 bi? Quem facis tyranni
 di tuę modum?

d Imo sit, & strenue aude
 ant multi obsēuire tibi.

e Etiam suas nugas pro
 terit. Atq; utinam solas
 has conculcasset.

f Quas tamen emeram⁹
 g Petemus absolui, si qui
 dē ligatos nos sentiem⁹.

(uicis plebē cōterere, ut
 nō pastore in grege, sed le
 onem inter ouiculas pute
 mus. Nōne igit obturādę
 nobis cōtra tuū rugitum
 aures sunt. & vox pasto
 ris, ubi ubi ille sit, q̄ amo
 re Christi, nō pecunię stu
 dio pascat, attente audien
 da, & p̄naci sequēda.

a Parce tot voluptuarijs,
 tot stenuis comedonib.
 tot inuidis potatoribus,
 tot eruditis aleatoribus,
 tot elegantibus scortato-
 ribus, totq; dominis par-
 ce Decime: ne si quid vel
 ebrijs censuerint, piaculū
 hoc eis sit.
b Ne hos opprimas, ira
 te Leo, op^o manuū tuarū.
c Infinitū est Leonis re-
 gnum, atq; eo graui^o etiā.
 Quā periculosa igitur res
 est, Leonē accipere in rep.
 lam postq; semel em acce-
 ptus es tu Decime, ali q;
 vis. Sed ali non potes,
 nisi nostris spolijs. Vtinā
 græcū poetā audissem^o.
 Sed alāt te, qui acceperūt.
 Nos oportet imitari apo-
 stolos, iuxta institutionē
 quā accepimus ab ipsīs,
 & subducere nos a te qui
 iordinate te geris, atq; o-
 neri es nobis. Vbi. quem
 magni facis, diuus Hiero-
 nymus, putat prodesse ti-
 bi, si detraharis ab arro-
 gantia tua: ut postea re-
 cto itinere gradiaris.

quā clericis, sæcularibus, et quorumuis or-
 dinum regularibus, & alijs quibuscunq; p-
 sonis, cuiuscunq; status, gradus vel condi-
 tionis existant, & quacunq; ecclesiastica,
 vel mundana præfulgeant dignitate, etiam
 a sanctę Romane ecclesię Cardinib. Pa-
 triarchis, Primatibus. Archiepiscopis, Epi-
 scopis patriarchaliū, metropolitañ. & alia-
 rum cathedralium, collegiatarum, ac infe-
 riorum ecclesiarum Prelatis, clericis, alijs
 q; personis ecclesiasticis, sæcularibus, & q;
 rumuis ordinum, etiā mendicantium, Re-
 gularibus, Abbatibus, Prioribus, vel Mi-
 nistris generalibus, vel particularibus fra-
 tribus, seu religiosis, exemptis, & non ex-
 emptis. Studiorum quoq; Vniuersitatib.
 sæcularibus, & quorumuis ordinum, etiā
 mendicantiū Regularibus. Necnō Regi-
 bus. Imperatoris Electoribus, Principib.,
 Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Ba-
 ronibus, Capitaneis, Conductoribus, Do-
 micellis, omnibusq; Officialib. Iudicibus,
 Notarijs ecclesiasticis & sæcularibus, Cō-
 munitatibus, Vniuersitatibus, Potentati-
 bus, Ciuitatibus, castris, terris & locis, seu
 eorum, vel earum ciuibus, habitatorib., &

B V L L A L E O N I S

incolis, ac quibusuis alijs personis, ecclesia
 sticis, vel regularibus (ut præfertur) p uni
 uersum orbem ubicūq; ^a præsertim in Ale
 mania existentibus, vel pro tempore futu
 ris: ne præfatos errores, aut eorū aliquos
 peruersamq; doctrinā huiusmodi ^b assere
 re, affirmare, defendere, prædicare, aut illi
 quomodolibet, publice, vel occulte, quo
 uis q̄sito ingenio vel colore, tacite vel ex
 presse ^c fauere præsumant. Insuper quia er
 rores præfati, & plures alijs continentur in
 libellis, seu scriptis ^d cuiusdam Martini Lu
 ther, dictos libellos, & omnia dicti Marti
 ni scripta, seu prædicationes, in latino, vel
 quocunq; alio idiomate reperiuntur, in q̄
 bus dicti errores, seu eorum aliquis conti
 nentur, similiter damnamus, reprobamus,
 atq; omnino reiſcimus, & pro omnino dā
 natis, reprobatis, ac reiectis (ut præfertur)
 haberi volumus. ^e Mandātes in virtute sã
 ctę obedientię, & sub pœnis prædictis eo
 ipso incurrendis, omnibus & singulis utri
 usq; sexus christifidelibus superius nomi
 natis: ne huiusmodi scripta, libellos, præ
 dicationes, seu schedulas, vel in eis conten
 ta capitula, errores, aut articulos supradic

^a Vbi felicitissime cedebat
 rapienti tibi, & super quã
 facillime soles rugire tu,
 ut terrã eius ponas in solit
 tudinem.

^b Omnium occulta etiam
 iudicia unus moderatur
 Leo: atqui de occultis nõ
 iudicat Ecclesia.

^c Etiam in fauores nostros
 ius habet ille seruatorum
 Seruus.

^d Attende emphasim.

^e Non obtines. Iã enim
 altius radices egerunt, q̄
 ut auelli abs te sustineant.

d

a Antēde copiā fmonis . **ctos continentia** ^a legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, siue defendere, ^b per se, vel alium, seu alios, directe vel indirecte, tacite v^l expresse, publice v^l occulte, aut ^c in domibus suis, siue alijs, publicis v^l priuatis locis tenere quoquo modo præsumant: quinimo illa statim post harum publicationē ubicunq; fuerint, per ordinarios, & alios supradictos diligenter q̄sita publice, & solēniter in præsentia cleri, & populi, sub omnib. & singulis supradictis pœnis ^d comburant, Quod vero ad ipsum Martinū attinet, ^e bone deus, quid prætermisimus, quid non fecimus, quid paternę charitatis omisimus, ut eū ab huiusmodi erroribus reuocaremus? Postquam eū ipsum citauimus, ^f mitius cum eo procedere volentes, illum inuitauimus, atq; tā per diuersos tractatus ^g cū Legato nostro ^g Etiam posthac Luthere, ne credas eis, cū locuti fuerint tibi bona. Habitatio enī eorū in medio doli, et loquuntur quidē cū proximo suo pacē, mala autē in cordib. eorū. **habitos, quā per literas nostras hortati fuimus, ut a prædictis errorib; discederet, aut ad nos, ^h oblato etiam saluo conductu, ⁱ et pecunia ad iter necessaria ^k, sine metu, si ne timore aliquo, quē ^l perfecta charitas so-**

b Quā disertī sūt Romani Copiistę, bullarum cōflatores.

c Nihil præterit. Atq; adeo ubi est una rimula, nōdū expleta. Hoc tandem est oratorē esse, & literas lati ne loqui scire.

d Vixerunt. Actum est.

e Vide mansuetudinem. Iraq; agninum illū balatum simulat, qui sic ferociter rugiebat modo, ut tonitru vocis suę omnes conterrebat.

f Ah mitius. Quasi aliquis ignoret, quo processurus fueris.

h Fatetur periculum esse in accessu.

i Scimus. Emebas hominis sanguinem, ut pro libitu tuo effunderes.

k Tu quidē nihil metuebas, nisi hoc qd̄ euenit, non accessum eum.

l Nota, perfectā charitatem habet Leo. Quis pauleanē credebat hoc.

ras mittere debuit, veniret: ac ^a Saluatoris
 nostri, apostolicę Pauli exemplo, ^b non in
 occulto, sed palam, & in facie loqueretur.
 Quod si fecisset, ^c p certo (ut arbitramur)
 ad cor reuersus errores suos cognouisset:
^d nec in Romana curia, quā tantopere va
^d Tune coges nescire homines quæ vident, quæq; sci
 unt. Quid tandem non permittis tibi. Illam omnium
 malorum sentinam, illud omntū pessimorū scelerū do
 micilium, omnis labis, omniscę fœdissimę turpitudinis
 receptaculum, illud publicę vitæ contagium, cōmunem
 pestilentia, urbem Romā psuadebis nobis nō esse talē.
 nis maliuolorum rumoribus, plusq; oport
 tuit tribuendo vituperat, tot reperisset er
 rata: docuissimusq; eum, luce clarius, san
 ctos Romanos Pontifices, prædecessores
 nostros, quos præter omnē modestiam in
 iuriose lacerat in suis canonibus, seu consti
 tutionibus, quas mordere nititur, ^e nunq̃
 errasse. Quia iuxta Prophetam, nec in Ga
 lahad resina, nec medicus deest. Sed ob
 audiuit semp: & prædicta citatione, omni
 busq; & singulis supradictis spretis, ^f veni
 re contempsit, ac usq; in præsentem diem
 cōtumax: atq; animo indurato cēsuras ul
 tra annū sustinuit: & qd deterius est, ad
 dens mala malis, de citatiōe hmōi noticiā
 habens, ^g in vocē temerariæ appellationis

d ij

^a Ab exemplo.

^b An in occulto locut
 est, qui totam pene Euro
 pam, prædicationis suæ
 auditu impleuit.

^c Hoc quidem credim
 semel abs te acceptū illū,
 nunquā fuisse postea q̃
 quā locuturum,

^e Nihil ne te pudet Pon
 tificem. Ad nullū mendaci
 um frontem mutas. Sed
 nihil horum scriberes, ni
 si te ab omni honestate a
 uersum traheret pecuniæ
 studium.

^f Quis ignorat, cur tanto
 pere cupias Romæ vide
 re Lutherum.

^g Hoc illud tandē est ne
 fas, omni scelere scelerari
 us, appellare ad futurum
 Concilium.

a Impiam scelesti impostoris cōstitutionē nobis obijcis. Quis accipiet, eorum præsertim, qui iā oculos receperunt. O fraudē atq; violentiam.

b Sanctū hominē commemoras.

d Quid ais insector Conciliorum. Hoc ne Lutherus facit.

e Quod potuit non voluit. Quis accusat Leonē.

f Vide inoestiam Reuerendissimorum.

g O clementiam incredibilem. Et Leonem quidē nemo putauit posse tā clementē esse, præsertim quādo occidere posset.

h Etiā pius esse Leo posset, modo rapiētem eum & graßantem iugiter ferremus.

i Quid niteris bonā ostēdere viam tuā, ad quærendam dilectionē, qui in superbia & malicia tua docuisti vias tuas, & in alius inuentus est sanguis animarum pauperū & innocentum.

prorupit ad futurū Conciliū, ^a contra cōstitutionem Pij secundi, ac ^b Iulij secundi, prædecessorū nostrorum: qua cauetur, taliter appellantes ^c hereticorū pœna plecten

^c Hoc tandē est ius & fas omne auferre, & implere domini dei iniquitate & dolo. Quod abs te quaero. Creditis ne esse Pontifices, illum superne iudicē, qui aliquandō hanc a vobis rationem exacturus sit. Profecto non creditis. Neq; enim si deum esse putaretis, sic cōfidenter omnia peruerteretis. Iam igitur optima conscientia recedimus a vobis. Seducitis nos enim, & quantum in vobis est, perditis.

dos, (Frustra etiā Concilij auxilium implorauit, ^d qui illi se non credere palā profitetur.) ita ut contra ipsum, tanquā de fide notorie suspectum, imo vere hereticū, absq; ulla citatione, vel mora, ad condemnationem & damnationē eius, tanquā heretici, ac omniū & singularum suprascriptarum pœnarum & censurarū seueritatē ^e pcedere ^e possemus: nihilominus ^f de eorūdem fratrum nostrorū consilio, omnipotentis ^g dei imitantes clementiā, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur & viuat, oīm iniuriarū hacten⁹ nobis & apo. se. illatarū oblitī, omni ^h qua possumus pietate uti decreuimus: ⁱ & quantū in nobis est agere, ut proposita mansuetudinis via ad cor reuertatur, & a prædictis

BULLA LEONIS

recedat erroribus : ut ipsum ^a tanquã filiũ
illum prodigum ^b ad gremium Ecclesiæ re
uertentem benigne recipiamus. Ipsum igiũ
Martinũ, & quoscunq; ei adherentes, eius
q; receptatores, & fautores, ^c per viscera

^c Hæc te misericordiæ viscera inducere iubet Paulus, si
mul benignitatem, humilitatem, modestiam, & patien
tiam : quem nos videmus magno etiã cum dolore no
stro, contra indutum, pro misericordia crudelitã, pro
patientia iracundiã, pro iustitiã iniquitatem, & ut semel
dicam, pro virtutibus vicia : id est, pro Christo deo an
tichristum diabolum.

misericiadiæ dei nostri, ^d & per aspersio
nem sanguinis domini nostri Iesu Christi,
quo, & per quẽ humani generis redẽptio
& sanctę matris ecciæ edificatio facta est,
ex toto corde hortamur & obsecramus,
ut ipsius Ecclesiæ pacem, unitatem, & ver
ritatem, pro qua ipse Saluator tam instan
ter orauit ad patrem, ^e turbare desistant, et
a predictis tã perniciosiss ^f erroribus pror
sus abstineant : g inuenturi apud nos si ef
fectualiter paruerint, & paruisse per legiti
ma documenta nos certificauerint, ^h pater
næ charitatis affectum, & apertũ mansue
tudinis & clementiæ ⁱ fontem. Inhibentes

ⁱ Clementiæ & mansuetudinis fontem audes dicere te.
O iniquitatem. At certe isti sunt fontes aqua carentes, ne
bulæ quæ a procella feruntur, quibus caligo tenebrarũ

^a Heũ prodigum Luth
rum, qui sic largiter pflu
dit euangelicã doctrinã.

^b Quoties inculcãdum
est, i ecclesia tua nolle ver
sari nos, neq; cum Copi
istis tuis velle tibi adfentra
ri. Quin tu potius ad sa
nitatem redis, projiciens
auaritiã ex calumnia, et
excutiens manus tuas ab
omni munere.

^d Miror talis cum sis, hee
posse loqui te interm, sic
fingere, sic simulare & dis
simulare.

^e Secure vult regnare De
cimus : sed vereor ut pos
sit, sic cõmota Germania.

^f Quippe unde fames tot
reuerendissimorum, & pe
nuria ipi domino iminet

^g Facile credimus emptu
rũ magni te, ut verum ta
ceamus : tibiq; permitten
tes regnum, ipi omnes tã
iniquo domino seruiã
mus tibi.

^h Apagesis, charitãe tur
pater Leo, quam scimus,
qualis sit.

d iij

I N L V T H E R V M

in æternum seruata est. Itaq; nihil agis Leo, vel sic fingēs
te. Non enim derelinquemus fontē aque viue dominū,
& fodemus nobis cisternas, quæ non valebunt aquā
continere.

a Veritatem predicare ve
tat Lutherum. neq; enim
patientes eius sunt urbis
aures. Sed ille nō parebit,
post, quā semel viam veri
tatis elegit.

b Omnia pertētat; & qd
aiunt, omnē mouet lapi
dem, ut ne regno excidat.
Tam inuiti exiguntur ty
ranni.

c Adhuc mouere istos
nos terrores existimat. nō
nouit Germania, quantum
immutata sit, discere.

d Vereor quo euadat.

e Dij immortales, quan
tum bonorum hoim Ro
mam vocat. Non capiet
urbs. Sed tu vide Leo, ne
te oneres hospitib; nimis
multis. Me quidē si audi
ent alij, veniemus tibi.

f Domine deus, possede
rūt nos domini absq; te:
tantū in te reordemur no
minis tui.

g Non satis dierū est De
cime, podagricis qutbus
dam et aliter morbofis, q
in lecticis adportandi sūt:
ac illis etiam decrepitis, q
tripodes ambulabunt.

a nihilominus eidem Martino ex nunc, ut
interim ab omni predicatione, seu predica
tionis officio omnino desistat. b Alio quin
ut ipsum Martinum, si forte iustitię & vir
tutis amore a peccato non retrahat, indul
gentiæq; spes ad poenitentiam non redu
cat, c poenarum terror coerceat disciplinæ:
eundē Martinū, d eiusq; adherentes, cōpli
ces, e fautores & receptatores tenore pre
sentium requirimus & monemus in virtu
te sanctę obediētīæ, & sub predictis omni
bus & singulis poenis, eo ipso incurrendo,
districtē precipiendo f mandamus, quate
nus g infra sexaginta dies, quorum viginti
pro primo, viginti pro secūdo, & reliquos
viginti dies pro tertio & peremptorio ter
mino assignamus, ab affixione præsentium
in locis infra scriptis, inmediate sequentes
numerandos. Ipse Martinus, cōplices, fau
tores, adherentes, & receptatores predicti
a præfatis errorib. eorumq; prædicatione,
ac publicatiōe & assertionē, defensione q
q; & librorū, seu scripturarū editione, sup

B V L L A L E O N I S

eisdē, siue eorū aliquo omnino desistant: li
 brosq; ac scripturas oēs & singulas, præfa
 tos errores, seu eorū aliquos quōlibet con
 tinentes, ^a comburant, vel cōburi faciant.
 Ipse etiā Martinus, errores & assertiones
 hmōi omnino ^b reuocet, ^c ac de reuocatio
 ne hmōi p̄ publica documenta ^d in forma
 iuris valida, in manib; duorū Prælatorum
 consignata, ad nos infra alios similes sexa
 ginta dies ^e transmittenda, vel per ipsum
 met (si ad nos venire voluerit, ^f q̄d magis
 placeret) cū p̄fato plenifs. saluo conductu,
 quē ex nūc cōcedimus, deferenda, nos cer
 tiores efficiat: ut de eius vera obedientia
 & nullus dubitatiōis scrupulus valeat rema
 nere. Als si (^h q̄d absit) Martinus p̄fatus,
 cōplices, fautores, adherētes & receptato
 res p̄dicti secus egerint, seu p̄missa oīa &
 singula infra terminū prædictum cum effe
 ctu non impleuerint, Apostoli imitantes
 doctrinam, qui hæreticum hominem post
 primam & secundam correctionem vitan
 dum docuit, ⁱ ex nunc prout ex tunc, & e
 conuerso, eundem Martinum, complices,
 adherētes, fautores, & receptatores p̄fatos
 & eorū quemlibet, tanq̄ aridos palmites,

^a Obtinuisti. Ardent, sed
 in cordibus honorū. O
 perniciosum tibi incendi
 um. Iā extingue, si potes.

^b Reuocabit, & reclama
 bit, neq; unquā repetere
 cessabit veritatis verbū.

^c nequa illud obliuio
 perimat.

^e Cautē.

^d Id est, in forma camere
 apostolicæ.

^e Transmittet, si me audi
 et, ut videas magno cum
 dolore tuo.

^f Tunc enim liceret inter
 ficere tibi prædicatōrē ve
 ritatis. Non absq; causa
 toties allicis Lutherum.

^g Nimiū caues.

^h Neq; eū ere tua erit.

ⁱ Pulchra loquitio. En
 stilum Romanę curiæ.

in Christo non manentes, sed doctrinā cōtrariam, catholicę fidei inimicam, siue scandalosam, seu damnatam, in non modicam offensam diuinę maiestatis, ac uniuersalis Ecclesię, & fidei catholicę detrimentū, & scandalum dogmatizantes, & prædicantes, a clauis quoq; Ecclesię vilipendentes, notorios & pertinaces hæreticos eadem auctoritate fuisse & esse declarantes, eosdem ut tales harum serie condemnamus, et eos pro talibus haberi ab omnibus utriusq; sexus christifidelibus supradictis volumus, & mandamus. Eosq; omnes, & singulos, omnibus supradictis, & alijs contra tales a iure inflictis pœnis præsentium tenore subiicimus, b & eisdem irretitos fuisse & esse decernimus et declaramus. Inhibemus præterea sub omnibus & singulis præmissis pœnis, eo ipso incurrendis, omnibus & singulis Christifidelibus superius nominatis, ne scripta c etiā præfatos errores nō continētia, ab eodem Martino quomodolibet cōdita vel edita, aut condēda vel edenda, seu eorum aliqua, tanquā ab homine orthodoxę fidei inimico, atq; ideo vehementer suspecta, & d ut eius memoria omnino delea

a Nō videbamus clauis iam imperator Leo. Tu enim gladios usurpaueras, quem vidimus, multis cum milibus in Vrbinū duces ferri, ac sanguinē Christianorū fundere.

b Hoc illud est Apostolicum rēte, quo capiuntur homines ut pereant. Onouitatem.

c Etiam sana Lutheri scripta damnas, & cū zizanij una optimā etiam segetē euellis & comburis. Vel hoc videris impie agere, ac tui obliuisci.

d Memoriam deles eius quem in gratiā modo, si resipisceret, accipiebas. His moribus intolerabilem te facis, & ut destruantur boni omnes.

BULLA LEONIS

tur de christifideliū cōnfortio legere, asse-
rere, p̄dicare, laudare, imprimere, publi-
care, siue defendere, per se, vel aliū, seu ali-
os, ^a directe vel indirecte, tacite vel expres-
se, publice vel occulte, seu in domibus suis
siue alijs ^b locis publicis, vel priuatis tene-
re q̄quo modo p̄sumāt: quinimo illa cō-
burant, ut p̄fertur. ^c Monemus insuper
omnes, & singulos christifideles supradi-
ctos sub eadem excōmunicationis latē sen-
tentię p̄cena, ut hereticos p̄dictos decla-
ratos & condēnatos, mandatis nostris nō
obtēperantes, post lapsū termini supradi-
cti ^d euitent, & quantum in eis est euitari
faciant, nec cum eis dē, vel eorū aliquo cō-
mercium, aut aliquā conuersationē, seu cō-
munionem habeāt, ^e nec eis necessaria mi-
nistrent. ^f Ad maiorem p̄terea dicti Mar-
tini, suorūq̄ complicum, fautorum & ad-
herentium, ac receptatorum p̄dictorum
sic post lapsum termini p̄dicti declarato-
rum hereticorū, & condemnatorum ^g cō-
fusionem, uniuersis & singulis utriusq̄ se-
xus christifidelibus, Patriarchis, Archiepi-
scopis, Episcopis, patriarchaliū, metropo-
litañ, & aliarum cathedraliū, collegiatarū,

^a At p̄ cancellos, dic mi-
hi, nunquid inspicere lice-
bit. Et vos miror, quid
in tanto ocio facitis Ro-
mæ, quo minus latine lo-
qui discatis. Talis est bar-
baries.

^b Etiam non in criptis.

^c Audi alium Leonis ru-
gitiū, quo de a Sophonia
vate perscriptū est olim.
Principes in medio eius,
q̄si leones rugientes. Vbi
mirificus est Hieronymus,
quē hic noster solū colit.

^d Soli sumus.

^e Etiam matulam non por-
rigent.

^f Brachium sæculare ex-
citabit hic rugitus.

^g Cōfundatur omnes in-
iuc agentes superuacue.

ac inferiorum ecclesiarū prelatis, capitulis, alijsq; psonis ecclesiasticis, sæcularibus, & quorūvis ordinum, etiā Mendicantium (p̄sertim eius cōgregatiōis cuius dictus Martinus est p̄fessus, & in qua degere, vel morari dicitur) regularibus, exemptis, & non exemptis, necnō uniuersis & singulis Principibus, quacuncq; ecclesiastica vel mundana fulgentibus dignitate, Regibus, Imperatoribus, Electōrib; Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, conductoribus, domicellis, cōmunitatib;, uniuersitatibus, potentatibus, ciuitatibus, terris, castris, & locis, seu eorum habitatoribus, ciuib; & incolis, omnibusq; alijs & singulis supradictis per uniuersum orbē, p̄sertim in eadem Alemania constitutis, mādamus, quatenus ^a sub p̄dictis omnibus & singulis p̄cenis, ipsi, vel eorum quilibet p̄fatum Martinū, complices, adherētes, receptatores, & fautores personaliter ^b capiant, & captos ad nostrā instantiam retineant, & ad nos mittant. ^c Reportaturi p̄ tam bono opere, a nobis, & sede apostolica remunerationē, p̄miumq; condignū: vel saltem eos, & eorū quemlibet de Me

a Vide quomodo Ecclesiam non amore ut Christus societ, sed vi ac terrore ut tyranni cogat. Quis ferret talem pastorem.

b Nunc tandem expediebat, plures eē Curtisanos qui tantum hominū cogere.

c Præmium pollicitiū is qui nos prodiderint, & p̄cio paciscitur proscriptorum capita. Vere Romanus est. Dic mihi vero Deum, qd facies in die visitationis & calamitatis de longe venientis. Nō fugis a futura dei ira.

BVLLA LEONIS

tropolitān. cathedralib. collegiatis, & alijs
 ecclesijs, domibus, monasterijs conuenti-
 bus, ciuitatibus, dominijs, uniuersitatibus,
 communitatibus, castris, terris, ac locis re-
 spectiue, tam clerici, & regulares, quam lai-
 ci omnes & singuli supradicti, omnino ex-
 pellant. Ciuitates vero, dominia, terras, ca-
 stra, villas, comitatus, fortificia, oppida, &
 loca quecunq; ubilibet consistentia, earum
 & eorū respectiue, Metropolitana. Cathe-
 drales, Collegiatis, & alias ecclesias, Mo-
 nasteria, Prioratus, domus, conuentus, &
 loca religiosa, vel pia, cuiuscūq; ordinis (ut
 prefertur) ad que prefatum Martinum, vel
 aliquem ex predictis declinare contigerit,
 quādiu ibi permanserit, & triduo post re-
 cessum, ecclesiastico ^a subijcimus interdi-
 cto. Et ut premissa omnibus innotescant,
^b mandamus insup̄ uniuersis Patriarchis,
 Archiep̄is, Ep̄is, patriarchaliū, metropoli-
 tañ. et aliarū cathedraliū, ac collegiatarū ec-
 clesiarū p̄latis, capitulis, alijsq; p̄sonis eccle-
 siasticis, secularib. & quūuis ordinū sup̄di-
 ctoꝝ regularib. fratrib. religiosis, mōachis,
 exēptis & nō exēptis sup̄dictis ubilibet, p̄-
 fertim in Alemania cōstitutis, q̄tenus ipsi

^a Interdicit sacris. En pie-
 tatem eius Pontificis, qui
 se pacificū appellari nu-
 per, quasi nouus orbi So-
 lomon illuxisset, voluit.
^b Nihil facit aliud, quā
 mādat, iubet, imperat, de-
 cernit, verat, inhibet, ter-
 ret, minatur. Nimirū Im-
 peratorem ostendit se. Ve-
 rum heus tu Leo, ne super-
 bi. Deus enim superbis,
 resistit, humilibus autem
 dat gratiam.

e ij

IN LUTHERVM

vel eorum quilibet sub similibus censuris,
 & pœnis eo ipso incurrendis, Martinum,
 omnesq; & singulos supradictos qui elapso
 termino, huiusmodi mandatis seu monitis
 nostris non paruerint, in eorum ecclesijs
 dominicis & alijs festiuis diebus, dum
 inibi maior populi multitudo ad diuina cõ-
 uenerit, declaratos hereticos et cõdēnatos
 publice nunciēt, faciantq;, & mandent ab
 alijs nunciari, & ab omnibus arctius euitari.
 Necnō omnibus christifidelibus ut eos euitent
 pari modo, sub prædictis censuris & pœnis.
 Et præsentēs literas, vel earū trās-
 sumptum sub forma infra scripta factum,
 in eorum ecclesijs, monasterijs, domibus,
 conuentibus, & alijs locis, legi, publicari,
 atq; affigi faciāt. a Excõmunicamus quoq;
 & anathematizamus omnes et singulos
 cuiuscunq; status, gradus, conditionis, præ-
 eminentiæ, dignitatis, aut excellentiæ fue-
 rint, qui quo minus præsentēs literæ, vel ea-
 rum transumpta, copiæ, seu exemplaria in
 suis terris & dominijs legi, affigi, et publi-
 cari possint, fecerint, vel quoquo modo p-
 curauerint, per se, vel alium seu alios, publi-
 ce vel occulte, directe vel indirecte, tacite

a Tandē ad ultimū eua-
 dit leonina feritas. Vbi si
 in isto musicorum tuorū
 strepitu licet audire tibi
 Leo, scire cupio, qua con-
 fidentia hoc agas. Putas
 ne in tua esse potestate, in-
 terficere animas, quæ non
 moriuntur: & uiuificare
 quæ non uiuunt. Quæ-
 re autē mentiris populo
 dei credenti mendacijs.
 An nefas esset hoc, si non
 solum sceleratam hanc a
 nobis bullam, & omnes
 huic similes fortiter arcere-
 mus. sed & ipsos occide-
 remus publice bullarum
 caupones.

BULLA LEONIS

vel expresse. ^a Postremo quia difficile foret presentes literas ad singula quæcque loca deferri, in quibus necessarium foret: volumus, & Apostolica autoritate decernimus, quod earum transumptis manu publici notarii confectis, & subscriptis, vel in aliqua urbe impressis, & sigillo alicuius ecclesiastici prelati munitis, ubicumque stetur & plena fides adhibeatur, prout originalibus literis staretur & adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Et ne prefatus Martinus omnesque alij supradicti, quos presentes literæ quolibet concernunt ignorantiam earundem literarum, & in eis contentorum omnium & singulorum prætereant valeant, literas ipsas in basilicæ principis Apostolorum, & cancellariæ aplice, necnon cathedralium ecclesiarum Brandeburgensium, Misnensium, et Morspergensium, valuis affigi & publicari debere volumus. Decernentes, quod earundem literarum publicatio sic facta, supradictum Martinum, omnesque alios & singulos prænominos, quos literæ huiusmodi quolibet concernunt, perinde ac si literæ ipsæ die affixionis & publicationis huiusmodi, eis personaliter lectæ & intimatæ forent. Quum non

^a Huic difficultati subuenientes, denuo edendam curauimus. Multum enim nostra interest, talem tuam tam splendidam Bullam latissime circumferri.

a At cognoscimus, sed non agnoscimus. Hęc tãdem est liebetudo nōstra.

b Omnia perumpit hoc fulmen, etiam si apostolici cū opponatur quid. At q; ita sathanam expellit sathanas, ut spes sit, diuisi eius intra se regnū, mox ruiturum.

c Adamantinis illis, & maximi emptis.

d Utinam omnes legāt, ac intelligant; ut qualis sit arbor, ex fructu arboris pernoscat. Hoc in primis opramus Decime. Tantū abest, ut refugere hoc tuū edictulum volumus. Sit hoc igitur anteaetæ vitæ testimonium tibi. Hic te fœtus probet.

c Sexcentis nominib. in scribit tale suum tantum decretum Decimus.

fit verisimile, q; ea que tam patenter fiunt, debeant apud eos^a incognita remanere. b Non obstantibus cōstitutionibus, & ordinationib. apostolicis, seu supradictis oībus & singulis, vel eorum alicui, aut quibusuis alijs a sede apostolica prædicta, vel ab ea potestatem habentibus, sub quavis forma, etiam cōfessionalis, & cum quibusuis^c etiam fortissimis clausulis, aut ex quavis causa. seu grandi consideratione indultum, vel concessum existat, quod interdici, suspendi, vel excōmunicari non possint per līteras apostolicas non facientes plenā & expressam, ac de verbo ad verbum, nō autem per clausulas generales id importātes de indulto huiusmodi mentionem, eiusdem indulti tenores, causas, & formas perinde ac si de verbo ad verbum insereretur, ita ut omnino tollatur, præsentib; pro expressis habentes. d Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostrę^e dānationis, reprobationis, reiectionis, decreti, declaracionis, inhibitiōis, voluntatis, mandati, hortationis, obsecrationis, requisitionis, monitionis, affigationis, concessionis, condemnationis, subiectionis, excōmuni-

BULLA LEONIS

cationis, & anathematizationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorū Petri & Pauli apostolorū eius, se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Anno incarnationis Dominicæ, Millesimo quingentesimo vigesimo, xvij. Kalis Iulij, Pōtificatus nostri anno octavo.

a Quā in tua manū habes. Nam quid omnium est, quod nō arrogetis vobis Pontiffes. Quibus nos vicissim cum Tertuliano respondemus: cum dānamur a vobis, a deo absoluemur. Hoc nos dirimat.

Visa. R. Milanensis.

Albergatus.